

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
T.a.v mevrouw dr. ir. E.H.S. van Duin
Dir. Waterkwaliteit, Ondergrond en
MarienPostbus 20901
2500 EX DEN HAAG

Leeuwarden, 30 augustus 2022
Verzonden,

Ons kenmerk : 02022124
Afd./Opgave : Wadden
Behandeld door : L. de Boer / 06-278 76 623 of l.deboer@fryslan.frl
Uw kenmerk : IenW/BSK-2022/19199
Bijlage(n) : projectvoorstellen

Onderwerp : Gezamenlijk aanbod PAGW 3^e tranche Waddengebied

Geachte mevrouw Van Duin,

Op 10 maart 2022 ontvingen wij van u en van mevrouw Beekman van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij een gezamenlijke brief met daarin het verzoek om projectvoorstellen aan te dragen die wij in aanmerking willen laten komen voor financiering vanuit de 3^e tranche van het rijksbudget Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW). PAGW is het programma waarmee het Rijk werkt aan de toekomstbestendigheid van de grote wateren (Waddengebied, IJsselmeergebied, Zuidwestelijke Delta en de grote rivieren). Het Rijk doet dat zo veel mogelijk in samenwerking met medeoverheden en andere belanghebbenden.

De opgaven in het Waddengebied die het Rijk zelf voor ogen heeft als PAGW-bestedingsdoel vertonen veel overlap met de Waddenopgaven van de provincies. De provincies werken sinds 2012 intensief samen aan de ecologische en economische opgaven van de Waddenzee en het Waddengebied en daarom ontvangt u hierbij het **gezamenlijke voorstel van de provincies Noord-Holland, Groningen en Fryslân voor het Waddengebied**.

Via het Investeringskader Waddengebied (IKW) en het Waddenfonds dragen wij sinds 2016 substantieel bij aan de doelen van het Rijk en daarmee ook aan veel van de primaire PAGW-doelen. De brief van het Rijk zien wij dan ook als een extra impuls om de gezamenlijke investeringen van Rijk en regio in het Waddengebied te intensiveren. Wij zouden het gesprek met het Rijk over de toekenning van PAGW-middelen dan ook graag langs die lijn willen voeren. De gebiedsopgaven langs de kust (veelal mede gericht op zoet/zout gradiënten,

leefbaarheid en versterken van natuur) zijn dusdanig groot dat deze niet alleen vanuit IKW of PAGW kunnen worden bekostigd.

Het combineren van deze twee sterke programma's kan een flinke versnelling opleveren. Het Rijk heeft regionale partijen (provincies, waterschappen) hard nodig om haar PAGW-opgave te realiseren. Onze reactie op uw PAGW-uitvraag zien wij dan ook meer als één gezamenlijk aanbod van de Waddenprovincies dan alleen de beantwoording van een aan ons gestelde uitvraag.

Binnen het IKW is langs de noordelijke kustzone een aantal gebiedsprojecten gedefinieerd waarin wordt nagedacht over mogelijkheden voor het creëren van meer ruimte en meer dynamiek. Het gaat hierbij om gebiedsontwikkelingen die qua omvang, complexiteit, regelgeving en financiering vragen om nauwe samenwerking met de omgeving en met het Rijk. De Waddenprovincies hebben (via het IKW) inmiddels veel ervaring opgedaan met dergelijke gebiedsprocessen. Het IKW brengt partijen bijeen en zorgt dat er gezamenlijk wordt gewerkt aan gebied-specifieke (maar vaak vergelijkbare) opgaven. Zo is de gebiedsopgave in Delfzijl (zoet/zout overgang, dijkversterking, impuls voor leefbaarheid/recreatie en zoetwaterbeschikbaarheid) niet wezenlijk anders dan de opgaven in Harlingen en Den Helder. Ons PAGW-aanbod richt zich dan ook op de (grotere) gebiedsontwikkelingen.

In verschillende van de integrale kustontwikkelingsprojecten zijn betrokken partijen positief gestemd over de mogelijkheden die de methodiek 'Water as Leverage'¹ biedt om invulling te geven aan het gebiedsontwikkelingsproces. Het gaat om uitvoeringsprojecten en projecten in de voorbereidingsfase, allen met een heldere link met de doelen van het PAGW-programma. We stellen u voor om de mogelijkheid te bieden uw PAGW-middelen als cofinanciering in te zetten voor bekostiging van de Water as Leverage proceskosten.

De "rode draden en maatschappelijke transitie" die wij uit de gebiedsprocessen halen zijn:

- Inclusieve samenleving: leefbaarheid, duurzame economie en bereikbaarheid
- Dynamische en klimaatadaptieve kustzone aangepakt middels de ecosysteembenadering voor natuurontwikkeling (herstellen van natuurlijke processen, herstellen van leefgebieden en het herstellen van verbindingen tussen leefgebieden)
- Slib en sediment als circulaire grondstof voor een robuuste kustzone die geleidelijk meegroeit
- Zoet-zout verbinden in combinatie met zoetwaterbeschikbaarheid en versterking landbouw

Deze vier "rode draden" vormen de basis voor vrijwel alle gebiedsontwikkelingen en transitie die wij langs de Waddenkust in beeld hebben. Vanuit de Waddenprovincies (IKW) worden de volgende gebiedsontwikkelingen aangedragen als kansrijk voor samenwerking (en cofinanciering) binnen PAGW-verband: 1. Opschalen kleirijperijen Eems-Dollard, 2. Zoet-zout overgang Eemshaven (Delfzijl): 3. Versterking Lauwersmeer, 4. Kustontwikkeling Zurich-Koehool incl. Programma Harlingen, 5. Dijk- en duinversterking Waddendijk Schiermonnikoog, 6. Boschplaat Terschelling, 7. Waddenbaai en 8. Maritiem Cluster Den Helder/Kop van Noord-Holland.

¹ Water as Leverage is een methode om invulling te geven aan integrale gebiedsontwikkeling in relatie tot klimaatverandering, onder andere van kustgebieden. Uw Watergezaant Henk Ovink is intensief betrokken bij deze methode op diverse locaties in de wereld. Het afgelopen jaar hebben we samen met zijn team de mogelijkheden van een Water as Leverage aanpak in het Waddengebied verkend.

Dit aanbod is in nauw overleg met Waterschap Noorderzijlvest, Waterschap Hunze en Aa's, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Wetterskip Fryslân, LTO en een groot aantal andere maatschappelijke organisatie, vertegenwoordigers van de betrokken gemeenten, RWS, Staatsbosbeheer, LNV en I&W tot stand gekomen.

Opschalen kleirijperijen Eems-Dollard:

Slib en sedimentatie wordt ook als 'rode draad' gezien langs de kust. Langs de Eems-Dollard zijn veel projecten op dit vlak uitgevoerd de afgelopen jaren. Het rijpen van klei voor dijkversterking is gelukt in de pilot en hiermee wordt nu de eerste kleine kilometer proefdijk aangelegd. De klei is getest in de Deltagoot en volstaat goed om een brede groene dijk te realiseren. Voor het realiseren van de 12 kilometer Brede Groene Dollarddijk is opschaling noodzakelijk. De afgelopen jaren is vanuit de regio circa € 15 mln. in deze pilots geïnvesteerd in combinatie met het HWBP. Daarnaast is de opschaling verkend vanuit het Interbestuurlijk Programma Vitaal Platteland. De businesscase is vrijwel dekkend, om 12 kilometer dijk te realiseren met slib uit de Eems-Dollard zijn enkele euro's per kuub klei aanvullend nodig. In totaal verwachten wij **€ 5 tot 10 mln.** extra nodig te hebben voor de opschaling.

Aanvullend op deze 'rode lijn' werken we aan het integreren van het nuttig toepassen van slib en sediment in de integrale gebiedsprogramma's langs de Waddenkust. In 2019 reserveerden de minister van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) en de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) € 37,5 miljoen aan PAGW-middelen voor de voorbereiding, uitwerking en realisatie van maatregelen (incl. monitoring en beheer voor een tijdsperiode van 10 jaar) gekoppeld aan de dijkversterking tussen Koehool en het Lauwersmeer, waarbij ook de mogelijke koppelkansen met het project Holwerd aan Zee worden verkend (IENW/BSK-2019/227309). Vanuit het IKW stimuleren we deze gebiedsontwikkelingen en richten we ons op zoveel mogelijk integratie. Slib en sediment spelen een verbindende rol in een flink aantal integrale kustprojecten. De ervaringen vanuit de Eems-Dollard worden verder uitgewerkt en ook in andere (haven)gebieden wordt verder gewerkt aan de toepasbaarheid van slib in de kustzone of havengebieden (voorbeeld Slibhub Lauwersoog).

Zoet-zout overgang Eemszijlen (Delfzijl):

Voor de realisatie van slibvang binnendijs, ophogen van de kustzone en een estuariëne overgangszone is vanuit de 2^e tranche € 10 mln. vanuit de PAGW beschikbaar gesteld. Later is daar nog € 5 mln. aan toegekend om ook de zoet-zout overgang een stimulans te geven. De MIRT verkenning is inmiddels in volle gang en ook aanvullende middelen komen inzicht (€ 20 mln. vanuit IKW, regionale bijdragen en NPG aanvraag € 20 mln.). Daarmee wordt een grootschalige zoet-zout overgang en klimaatadaptieve natuurlijke kustzone bereikbaar. Gezien de verdeling en opbouw van de financiering willen wij vanuit de 3^e tranche opteren voor **een aanvullende bijdrage van € 5 mln..**

Versterking Lauwersmeer:

In 2021 is, vanuit de KRW, een beperkt gebiedsproces op gang gekomen rond de discussie van de chloridegehalten in het Lauwersmeer. Hierbij zaten voor het eerst vertegenwoordigers vanuit landbouw en natuur om tafel om te bespreken welke mogelijkheden het gebied voor beide sectoren heeft. Hieruit is naar voren gekomen dat veel meer mogelijk lijkt dan tot nu toe gedacht; de landbouw is aan de zuidzijde afhankelijk van zoetwater, een zoet-zout overgangszone rondom de Cleveringsluizen lijkt hier niet direct invloed op te hebben. Voorwaarde daarvoor is dat op korte termijn realtime zoutgehalten

gemeten worden rondom de Cleveringsluizen. Zo kunnen alle partijen zien welke ruimte er is en wat de gevolgen zijn van het iets langer openhouden van de sluizen.

De provincies Groningen en Fryslân, waterschappen Noorderzijlvest en Wetterskip Fryslân en Rijkswaterstaat hebben daarop besloten deze monitoring gezamenlijk op gang te helpen. Na deze monitoring en de eerste proeven ontstaat naar verwachting ruimte om de zoet-zout overgang in het Lauwersmeer definitief in te richten. Hoe deze eruit moet komen te zien en welke kosten hieraan verbonden zijn is nog niet aan te geven. Feit is dat op termijn een gemaal bij Lauwersoog ook noodzakelijk lijkt om de waterafvoer te kunnen borgen. Vanuit het IKW hebben wij de afgelopen jaren ruim € 20 mln. geïnvesteerd in het versterken van de natuurwaarden en de beleving van het Lauwersmeergebied (Lauwersmeerdijk, Zoutkamp, Sud le en rondje Lauwersmeer). Vanuit het proces van de KRW lijkt een grote stap in zoet-zout overgang in dit gebied nu bereikbaar.

Wij stellen voor vooralsnog **€ 10 mln. vanuit PAGW** te reserveren en vanaf 2024 een nadere verkenning te starten als de resultaten van de monitoring inzichtelijk zijn.

Kustontwikkeling Zurich-Koehool incl. Programma Harlingen

Binnenkort start de voorverkenning voor de dijkverbetering in het traject Zurich-Koehool in het kader van het Hoog Water BeschermingsProgramma (HWBP). Het dijkvak Zurich-Koehool heeft een lengte van 16 km en ligt direct ten westen van het dijkverbeteringstraject Koehool-Lauwersmeer, dat een lengte van 47 km heeft.

Ieder HWBP-project doorloopt in principe 3 fasen: verkenning (en eventueel een voorverkenning), planuitwerkingsfase en realisatiefase. Wij zien in de dijkverbetering een (ver-)bindend element en vliegwiel voor het realiseren van de PAGW-doelstellingen en de gebiedsprocessen ter plaatse, waaronder het Programma Harlingen en het gebiedsproces Kop Afsluitdijk. Onder het motto:

“Dijk versterkt, randen verzacht en gebied verrijkt”

Op deze wijze koppelen wij de opgaven die spelen in het HWBP aan de andere opgaven in het gebied, waaronder het verzachten van de randen van het wad en het vergroten van de brede welvaart. Bij het verzachten van de randen van het wad valt te denken aan de volgende kansen voor het realiseren van het PAGW doelbereik:

- herstellen van natuurlijke processen (zoals versterken kwaliteit kwelder (binnen- en buitendijks));
- herstellen van leefgebieden (zoals binnendijks brak overgangsgebied, locaties voor vogels om veilig te broeden en te vluchten bij hoogwater, leefgebieden voor vis en binnendijkse kwelderontwikkeling en herstel onderwaternatuur);
- herstellen van verbindingen tussen leefgebieden (zoals vispassages en (brede) bloemrijke groene dijk als ecoduct).

In het traject Koehool-Lauwersmeer (KLM) worden op dit moment de plannen uitgewerkt in het kader van het HWBP en PAGW (IENW/BSK-2019/227309). Met onderhavig voorstel in het gebied rond de dijkversterking tussen Zurich-Koehool geven we een vervolg aan de dynamische kustontwikkeling onder andere ten behoeve van PAGW doelbereik, maar dan op een ander (aansluitend) traject. De PAGW aanpak en systematiek die gevolgd is in het project KLM is 1-op-1 bruikbaar voor het hier genoemde traject. Zie voor meer informatie *Systeemanalyse Waddenkust – mei 2021* (Gotjé en van der Endt, 2021) en *Inhoudelijke analyse PAGW KLM (het wat, waar en waarom)* (Goedknecht et al., 2022).

Rondom Harlingen spelen dezelfde opgaven als bij Delfzijl: een integrale dijkversterking, verbinding tussen stad en zee, recreatie/toerisme, zoutwaterindringing en laag gelegen gronden achter de dijk tussen Zurich en Koehool. Het gebiedsproces Harlingen is gebaseerd op integrale planvorming van de grote infra opgaven en de transities (biodiversiteit, sociale inclusiviteit, duurzaamheid), met mogelijk een uitwerking via de methodiek '*water as leverage*'. De uitdagingen op het gebied van waterbeheer (zeespiegelstijging, te veel en te weinig water) worden hier benut als kans voor de duurzame economische ontwikkeling van het (stedelijk) gebied. Belangrijke opgaven op het gebied van waterbeheer zijn: de dijkversterking en de afweging of een gemaal nodig is, omdat het in de toekomst steeds moeilijker wordt om zoetwater af te stromen via de Tsjerk Hiddessluizen. Belangrijke ontwikkelingen zijn het verbeteren van de veerbootlogistiek, het vervangen en opwaarderen van de Tsjerk Hiddessluizen en het ontwikkelen van het Westerzeedijkgebied. Ook de wens voor een zeehaven-zwembad en de ontwikkeling van de Nieuwe Willemshaven wordt verder uitgewerkt. Wij zien kansen voor binnendijks kwelderlandschap, het creëren van binnendijks voorland en vooroevers, het realiseren van hoogwatervluchtplaatsen en zoet-zout overgangen, maar dit moet nader worden onderzocht.

Voordat kan worden overgegaan tot het nader uitwerken van de innovatieve oplossingen in het feitelijke project is het van belang om goed inzicht te hebben welke ecologische bouwstenen tussen Zurich en Koehool het meeste effect opleveren ten aanzien van het functioneren van de Waddenzee, de Natura 2000 en KRW-doelstellingen en hiermee de PAGW-opgaven. We zouden daarom graag samen met PAGW een pré-verkenning willen doorlopen. We vragen hiervoor **een bedrag van € 250.000**.

Het doel van deze pré-verkenning is om gekoppeld aan de aan de andere opgaven in het gebied en gekoppeld aan gebiedskenmerken middels de KLM-systematiek, de PAGW bouwstenen ten behoeve van de start van de MIRT-verkenning al vast helder te hebben. Ook willen we deze periode gebruiken een werkende governance (projectorganisatie) in te richten. Op deze wijze kunnen bij de start van het MIRT-project de PAGW bouwstenen - via de MIRT-systematiek (gekoppeld aan de planuitwerkingsfase van de dijkversterking) - verder gebracht worden richting uiteindelijke realisatie.

Voor het PAGW MIRT-project denken we aan een **PAGW bijdrage van € 20 mln**. De verwachting is dat – afhankelijk van de maatregelen die het meest effectief zijn - vanuit het Investeringskader Waddengebied eveneens een bedrag van € 20 miljoen wordt bijgedragen. Vanuit het gebied wordt de samenwerking nu opgestart en gebouwd aan een Masterplan. Combinaties met reguliere opgaven, zoetwaterbeschikbaarheid en regionale en lokale bijdragen kunnen de aanvullende financiering mogelijk maken.

Dijk- en duinversterking Waddendijk Schiermonnikoog

Uit de beoordeling van de waterkeringen van Schiermonnikoog blijkt dat zowel de zeedijk als ook een deel van het duinentracé van het eiland niet voldoen aan de landelijk geldende veiligheidsnormering. Wetterskip Fryslân heeft hier dus een verbeteringsopgave: dijk (3,9 km) en duinen (1,7 km) zullen weer naar een toestand moeten worden gebracht dat deze weer voldoen aan wettelijke norm voor deze dijktrajecten. Dit op basis van een bestuurlijk gedragen projectbesluit, ingepast in de omgeving en rekening houdend met de ruimtelijke kwaliteit, klimaat en duurzaamheid.

In de bijlage bij de brief aan de regio d.d. 10 maart 2022, waarin u ons verzoekt om ideeën aan te dragen voor de derde tranche van PAGW, wordt de versterking van de Waddendijk op Schiermonnikoog door u ook als mogelijk toekomstig project opgevoerd.

Ten aanzien van het doelbereik van PAGW valt er te denken aan:

- herstellen van natuurlijke processen (zoals versterken kwaliteit kwelder (binnen- en buitendijks);
- herstellen van leefgebieden (zoals binnendijks brak overgangsgebied, locaties voor vogels om veilig te broeden en te vluchten bij hoogwater, leefgebieden voor vis en binnendijkse kwelderontwikkeling en herstel onderwaternatuur);
- herstellen van verbindingen tussen leefgebieden (zoals vispassages en (brede)bloemrijke groene dijk als ecoduct).

In het traject Koehool-Lauwersmeer (KLM) worden op dit moment de plannen uitgewerkt in het kader van het HWBP en PAGW (IENW/BSK-2019/227309). De PAGW aanpak en systematiek die gevolgd is in het project KLM is 1-op-1 bruikbaar voor het hier genoemde traject op Schiermonnikoog. Zie voor meer informatie *Systeemanalyse Waddenkust – Mei 2021* (Gotjé en van der Endt, 2021) en *Inhoudelijke analyse PAGW KLM (het wat, waar en waarom)* (Goedknegt et al., 2022).

Op Schiermonnikoog spelen naast HWBP en PAGW andere ontwikkelingen, zoals het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) en wensen vanuit de bewoners, de natuurorganisaties en de landbouw. Al deze ontwikkelingen vragen om een gebiedsgerichte aanpak, waarbij een nauwe en goede samenwerking met alle belanghebbende partijen en overheden van groot belang is. De provincie Fryslân heeft de regierol in de gebiedsgerichte aanpak Schiermonnikoog, faciliteert het proces en jaagt de projecten aan.

De HWBP verkenning is in 2022 gestart. De planfase start in 2025, waarna de start van de realisatie is voorzien in 2027. Samen met de omgeving en de samenwerkende partners wordt gekeken naar technische, omgevings- en ruimtelijke bouwstenen en oplossingen die kunnen bijdragen aan het oplossen van de veiligheidsopgave. Dit zal gebeuren in interactieve ontwerp sessies, inloopbijeenkomsten en indien wenselijk keukentafel gesprekken als onderdeel van het uitgebreide participatieproces.

Het waarborgen van de waterveiligheid kan via het versterken van de huidige dijk en duinen, maar er wordt ook onderzocht in hoeverre innovatieve concepten of wijziging van de legger hieraan kunnen bijdragen. Zo wordt er specifiek onderzocht of het mogelijk is om “building with nature” concepten toe te kunnen passen voor zowel duinen maar ook voor de dijkversterking. Hierbij kan gedacht worden aan een zogenaamd waterkerend landschap.

Voordat kan worden overgegaan tot het nader uitwerken van de innovatieve oplossingen is het van belang om goed inzicht te hebben welke ecologische bouwstenen het meeste effect opleveren ten aanzien van het functioneren van de Waddenzee, de Natura 2000 en KRW-doelstellingen en hiermee de PAGW-opgaven. We zouden graag nu samen met PAGW deze pré-verkenning willen doorlopen. We vragen hiervoor een bedrag van **€ 250.000**.

Het doel van deze pré-verkenning is om gekoppeld aan de aan de andere opgaven in het gebied en gekoppeld aan gebiedskenmerken middels de KLM-systematiek de PAGW bouwstenen ten behoeve van de start van de MIRT-verkenning al vast helder te hebben. Ook willen we deze periode gebruiken een werkende governance (projectorganisatie) in te richten.

Op deze wijze denken we slagvaardig te zijn voor de feitelijke projectfase waarin met het HWBP als vliegwiel op een projectmatige manier en in het tempo van het HWBP de PAGW

bouwstenen via de MIRT-systematiek (gekoppeld aan de dijkversterking) verder kunt brengen richting uiteindelijke realisatie.

Voor het PAGW MIRT-project denken we aan **een PAGW bijdrage van € 5 mln.**, afhankelijk van het doelbereik uiteraard.

Boschplaat Terschelling

Het Uitvoeringsprogramma Boschplaat 2050 betreft een aantal samenhangende, maar wel afzonderlijke, deelprojecten. De samenhang bestaat er uit dat ze met elkaar invulling geven aan de integrale visie voor de Boschplaat en op het behalen van de Natura2000 doelen. Het kernpunt van alle deelmaatregelen is het herstellen van de natuurlijke dynamische processen die het gebied en het zorgen voor verjonging en dynamische ontwikkeling van de natuur.

Dit sluit aan bij de rode draad dynamische kustzone en natuurontwikkeling, zoals door het IKW werd geïntroduceerd. Hiermee wordt ook uitvoering gegeven aan bij de Kernopgave voor het Waddengebied van het Natura 2000 Beheerplan: *Landschappelijke samenhang en interne compleetheid* (Noordzee, Waddenzee en Delta), wat beschreven is als: *Behoud of herstel ruimtelijke samenhang diep water, kreken, geulen, ondiep water, platen, kwelders of schorren, stranden*. In de deelprojecten wordt gewerkt aan:

1. herstel van de dynamiek deel zeereep (kerven voor verstuiving in de zeereep en grootschalige washover);
2. zuidzijde Boschplaat;
3. de kustafslag oost Terschelling en
4. de kwaliteit op de kwelder.

In april 2022 verscheen de eindrapportage van de PAGW haalbaarheidsstudie grootschalige verbindingen Waddenzee. Uit deze studie komt de Boschplaat naar voren als meest geschikte zout-zout overgang in de Waddenzee. Wij willen daarom PAGW-budget aanvragen voor deelproject 1: het herstel van de zeereep. Het feitelijk aanbrengen van zowel kerven als wash-overs betreft vooral grootschalig grondverzet en is op zich niet complex maar wel omvangrijk. Voor het PAGW MIRT-project denken we aan een PAGW bijdrage van **€ 9,5 mln.**

Het plan Programma Boschplaat is door deelnemende partijen Provincie Fryslan, Rijkswaterstaat, Gemeente Terschelling en Staatsbosbeheer bestuurlijk al geaccordeerd. De Boschplaat is een erkend Europees Natuurreservaat dat veel toeristen trekt. Toerisme is de kurk waarop de economie van Terschelling drijft. De verwachting is dat het terugbrengen van de dynamische processen de aantrekkelijkheid van het Natuurreservaat sterk zal verhogen, de vervuiling tegen zal gaan en dat het nieuwe meegroeivermogen dit ook langdurig helpt veilig te stellen. Zo wordt ook invulling gegeven aan het doelbereik voor PAGW: *toekomstbestendige grote wateren waarin goede ecologische waterkwaliteit en hoogwaardige natuur samengaan met een krachtige economie*.

Masterplan Noord-Hollandse Wadden- en IJsselmeerkusten

De waarden en kwaliteiten van het noordelijk kustgebied (Waddenzee en overgang naar IJsselmeergebied) van Noord-Holland zijn groot. Voor zowel land als water zijn behoud en bescherming en betere benutting en ontwikkeling van groot belang. Het gaat bij ontwikkelingen telkens om het vinden van de goede balans. De opgaven rond het gebied zijn divers en gaan over energie, natuur, economie, recreatie & toerisme, cultuurhistorie, water, bodem etc.

Provincie en gemeenten werken voor deze Noord-Hollandse kusten aan een masterplan, dat de samenhang van de verschillende opgaven en ontwikkelingen in het gebied inzichtelijk maakt en verbindt, en daarmee ook de projecten, van start tot en met uitvoering. Het masterplan maakt inzichtelijk welke belangen er in het gebied spelen en welke ontwikkelkansen zich voordoen. Dit samenhangende masterplan draagt bij aan een ecologisch en economische toekomstbestendig en (be-)leefbaar cultuurlandschap in de Kop van Noord-Holland en West-Friesland.

Het masterplan kent drie grote programma's die aanvullend zijn aan elkaar op onderdelen, maar organisatorisch niet verbonden zijn. Dit zijn Waddenbaai en het Maritiem Cluster Den Helder (Wadden) en de IJsselmeerkust (IJsselmeergebied). De programma's die betrekking hebben op het Waddengebied zijn in onderhavige PAGW-aanvraag uitgewerkt. Intentie van de provincie Noord-Holland en betrokken gemeenten is dat het masterplan gaat functioneren als toetsingskader om integraliteit en (ruimtelijke) samenhang in de gaten te houden, en te peilen of projecten bijdragen aan gemeenschappelijke doelen en de regionale samenwerking vorm geeft. Partijen willen voorkomen dat projecten andere gewenste ontwikkelingen onmogelijk maken. Tegelijkertijd wil het plan voorkomen dat 'alles met alles verknoot wordt'.

Waddenbaai

Waddenbaai bestrijkt het gebied van Den Oever tot aan Den Helder en Texel en is als gebiedsprogramma in 2018 ontstaan uit de wens van de regio om projecten te genereren die aansluiten bij de subsidiecriteria van het Investeringskader Waddengebied. De stuurgroep Waddenbaai, bestaande uit de gemeenten, provincie, LTO, SBB, LNH en HHNK heeft in 2020 besloten aan te willen sluiten bij de doelstellingen van de Agenda Waddengebied en een gebiedsproces Toekomst Waddenbaai 2050+ in te richten worden met als doel klimaat- en wateropgaven integraal op te pakken vanuit gedeelde belangen (MGA-proces). De spanning tussen lokale en sectorale wensen en verwachtingen en een gebiedsgerichte integrale aanpak bleken te groot om tot gedragen projectvoorstellen te komen. Partijen beraden zich nu op een nieuwe opdracht, omdat de druk op het gebied alleen maar groter wordt.

Ecologisch gezien is het Amstelmeer het hart van het gebied, waar grote opgaven liggen om de verbinding met de Waddenzee te verbeteren/herstellen, en tegelijkertijd de landbouw en andere functies in het gebied toekomstperspectief te bieden. Kansen biedt bijvoorbeeld het herstel van de oude wadkreeken, zoals al gerealiseerd is bij het Kruiszwijn in Anna Paulowna. In en rond het Amstelmeer en met name aan de wadzijde van dit gebied zijn kansen voor het versterken van rust- en broedplaatsen voor wadvogels. Dit is een ambitie, uitgesproken door partijen die betrokken zijn het onderzoek naar natuurkansen in relatie tot maatregelen in de haven van Den Helder. Zie hieronder bij Maritiem Cluster. Tenslotte bestaat bij partijen in de Kop van Noord-Holland de wens om het voormalige Waddeneiland Wieringen haar eilandkarakter te versterken. Onderdeel hiervan zijn natuur- en recreatieprojecten die wad en eiland met elkaar verbinden, zoals bij Vatrop en Stroe. Wieringen is tevens het schakelpunt met het programma IJsselmeerkust, zowel op natuurland, als voor havens en recreatie/wadbeleving.

De nieuwe opdracht van de stuurgroep Waddenbaai kan het totale pakket aan kansen zijn, of een of meer kleinere projecten. In alle gevallen zullen de samenwerkende overheden bezien hoe deze voorstellen passen binnen het Masterplan. Voor PAGW zullen dit preverkenningen zijn, óf voor grotere gebiedsgerichte integrale projecten, óf om voorstellen uit te werken voor uitvoeringsprojecten. Zowel bij de gebiedsgerichte integrale projecten als

de uitvoeringsprojecten zoeken wij aansluiting bij de grote transities in het landelijke gebied rond energie en stikstof.

Wij verwachten € 2 miljoen nodig te hebben voor de verkenning, inclusief inhuur capaciteit. Eén van de redenen voor het ontbreken van draagvlak is simpelweg een tekort aan personeel/capaciteit tegenover grote opgaven waar gemeenten en provincie voor staan. De verkenning biedt uitsluitsel welke onderdelen voor 2033 uitgevoerd kunnen zijn.

Tenslotte. Beleefbaarheid is een belangrijk doel en onderdeel van ruimtelijke kwaliteit voor de Noord-Hollandse kusten, voor bewoners en toeristen. Daarom wordt nu gewerkt aan een IKW-aanvraag voor een recreatieve fietsroute 'Rondje Waddenbaai' langs de hele waddenkust, met zogenaamde beleefpunten die het wad en het achterland met elkaar verbinden. Waar kansrijk worden aan deze beleefpunten natuurversterkingsprojecten gekoppeld.

Maritiem Cluster Den Helder/Kop van Noord-Holland

Gemeente Den Helder, Provincie en Defensie/Koninklijke Marine werken samen aan een haventransitie, waarmee extra ruimte gecreëerd wordt voor de KM en voor energietransitie, en de civiele bedrijvigheid toekomstperspectief geboden wordt. Ook het verbeteren van de bereikbaarheid (o.a. door mobiliteitstransitie) en klimaatbestendigheid zijn opgaven die een fysieke vertaling krijgen in het maritiem cluster. De ecologische probleemstelling binnen dit programma is gerelateerd is gekoppeld aan de ruimtebehoefte. De ontwikkelingsopgaven worden in eerste instantie gevonden binnen de ruimte van de bestaande haven – zowel de militaire als de civiele. Duidelijk is dat die ruimtelijke puzzel een uitdagende is, zeker nu de Koninklijke Marine door de veranderende geopolitieke verhoudingen meer kaderuimte verwacht nodig te hebben in de toekomst. Voor de leefbaarheid in de stad, verbetering van de bereikbaarheid van Texel en de veerhaven en efficiënter ruimtegebruik van de civiele haven, is in het rapport "Maritiem Cluster Den Helder, toekomstbestendige haven en stad voor de Kop van Noord-Holland" uit april 2022 ook een verschuiving van de veerhaven in de havenkom richting Waddenzee als kans geïdentificeerd. In de Building with nature-verkenning van RHDHV uit 2020 is veel materiaal opgehaald over de relatie tussen maatregelen in de haven en waddennatuur, inclusief baggerbezwaar, dat gebruikt kan worden voor een verkenning onder het PAGW.

Wij verwachten € 2 miljoen nodig te hebben voor de verkenning, inclusief inhuur ingenieursbureaus.

De verkenning biedt uitsluitsel welke onderdelen voor 2033 uitgevoerd kunnen zijn.

Bijgevoegd treft u een ingevuld projectformat aan van de projectvoorstellen 1. Opschalen kleirijperijen Eems-Dollard, 2. Zoet-zout overgang Eemzijlen (Delfzijl): 3. Versterking Lauwersmeer, 4. Kustontwikkeling Zurich-Koehool incl. Programma Harlingen, 5. Dijk- en duinversterking Waddendijk Schiermonnikoog, 6. Boschplaat Terschelling. De projectvoorstellen Waddenbaai en Maritiem Cluster Den Helder/Kop van Noord-Holland ontvangt u in een nazending van provincie Noord-Holland.

Wij zien uit naar uw reactie.

Mede namens de colleges van GS van de provincies Noord-Holland en Groningen,

Gedeputeerde Staten van Fryslân,

drs. A.A.M. Brok, voorzitter

A. Schepers, MSc, secretaris

I.a.a.:
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
T.a.v. mevrouw drs. N.M. Beekman
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

M i n u t e

Registratienummer	:	02022124
Primair nummer	:	01975480
Soort stuk	:	U
Opgesteld door	:	L. de Boer
Afd./Opgave	:	Gebiedsontwikkeling N2000 en natuurbeheer
Telefoon	:	(058) 292 59 25

Korte samenvatting van het besluit:

Aanbod PAGW derde tranche Waddengebied

Aantekeningen:

Persbericht	:	Nee
Aantal pagina's	:	12
Aantal bijlagen	:	7, bijlage 1, 2, 3a, 3b, 4, 5 en 6
Meesturen	:	Projectvoorstellen
Afschrift aan	:	I.a.a.: Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit T.a.v. mevrouw drs. N.M. Beekman Postbus 20401 2500 EK Den Haag

- Paraaf medewerk(st)er	:	
- Paraaf afdelingshoofd	:	

Ons kenmerk: 02022124